

ENTRESEMANA

MANUEL CUYÀS

Una altra solitud

mesura d'una civilització fins on es considera acceptable i/o necessari que els drets de les minories i dels individus siguin atropellats.

De la qüestió de fons que plana sobre de la cultura en relació amb la llei òmnibus se'n diu intervencionisme. El problema de com fins ara s'havia dut a la pràctica el model del Conca no ve per excés sinó per defecte, perquè no és prou autònom, i els seus membres no s'haurien d'haver triat des de les altes instàncies polítiques del sector, sinó des dels gremis interessats, l'única manera de garantir-ne la veritable independència. I faig constar que això no té res a veure amb la vàlua de la majoria dels actuals membres del consell, que em consta perquè els conec, força bé alguns. No es tracta d'encerts o errors puntuals, sinó del procediment.

Passa una cosa semblant amb la Institució de les Lletres Catalanes (ILC). No reiteraré el que s'ha dit a tort i a dret aquests dies sobre la seva història i el seu significat, amb totes les llums i ombres que es vulguin, però centrals en el gremi. La solució i la millora no va en direcció a una recentralització administrativa, sinó en la de dotar-lo de més independència i atribucions. Cal no perdre de vista que en l'àmbit de les lletres s'ajunten creació i patrimoni, pel simple fet que un autor viu és al primer sector, i quan es mor passa al segon. Això que en la vida quotidiana està tan clarament separat, quan es tracta dels textos, de la difusió, de l'estudi, no es pot dissociar sense produir greus distorsions i mancances. Davant de la neta distinció que es vol establir al Departament de Cultura, és entre altres coses per la transversalitat del fet literari que la ILC ha de passar a tenir el règim d'entitat de dret públic sotmesa a dret privat, i no el d'òrgan col·legiat que amb l'actual avantprojecte de llei òmnibus se li vol adjudicar. *

A contravent, l'editorial de Quim Torra, aquell que té el despatx a l'Ateneu Barcelonès i entre lectura i lectura parla amb la tortuga del jardí, acaba de publicar un llibre sensacional que es mou entre la ficció i la realitat, entre la novel·la i el dietari. L'ha escrit Jaume Genís i es titula *Una altra solitud*.

Jaume Genís, un inèdit, ja té els seus anys: cinquanta-nou. Amb menys edat segur que no s'escriuen llibres així. Genís va néixer a Premià de Mar el 1952, és professor d'història i es va doctorar amb una tesi sobre Antoni Gaudí. És important saber això últim. L'estudi de Gaudí el va fer reflexionar sobre el parc Güell, exemple de domesticació de la naturalesa: d'aquí va passar a Verdguer i Maragall, autors de la naturalesa per domesticar, i a Eugeni d'Ors, el gran domesticador.

El llibre va de la *Solitud* de la Víctor Català i va del Pentarca, principalment. Un estudiós de D'Ors s'ha isolat en una casa d'alta muntanya per unes raons dramàtiques que són dites de passada perquè no importen gaire. En una cabana propera s'hi instal·len un observador de la naturalesa que fa estudis sobre el canvi climàtic, i la seva companya, que és escultora. Per allí corre un

guarda que és una salvatgina i té un gos. Si els dic que l'escultora es diu Mila, que el biòleg es diu Martí i que el guarda es diu Àmilcar, vostès, per poc familiaritzats que estiguin amb la *Solitud* de la Català, s'adonaran dels paral·lelismes.

Cal haver llegit la *Solitud* original per entendre aquesta altra? Home, és recomanable perquè ens trobem davant una obra en clau, però també pot ser profitós no tenir-la present i anar fent via en la lectura. El protagonista escriu un dietari. L'escriurà durant nou mesos complets. El número nou no és perquè sí. Tot llegint D'Ors a la seva cabana, el cap se li'n va d'un lloc a l'altre. De D'Ors passem a Picasso; de Picasso, a Tàpies; de Tàpies, a Miró. I com que ens trobem en un lloc elevat on fa fred, la referència a *La muntanya màgica* de Thomas Mann i dels seus personatges es fa inevitable: Castor, Settembrini, Nafta... És necessari haver llegit Mann i estar familiaritzat amb Picasso, Tàpies o Miró? Millor que sí, és clar. I si no, el protagonista ja dóna prou elements per situar el lector. De totes maneres, és un llibre per a lectors lletrats i cultivats? Tampoc en excés perquè el protagonista no només viu del pa espiritual sinó que també es cou unes torrades a ran de la llar, baixa

al poble a jugar a la botifarra, fa moltes excursions amunt i avall i té una certa i molt tènue relació amb l'escultora, que, com ell, com D'Ors o com Gaudí, també, per ofici vol posar un morrió a la naturalesa. Neva, neva molt, i uns llops es fan presents. És clar, trobant-nos a muntanya i enmig de clàssics literaris no hi podia faltar una evocació a *Terra baixa*.

Entrem al mes de juny, hi anem avançant, i segueix nevant. En Martí, el biòleg, se n'ha d'anar amb la cua entre cames: ell que venia a certificar l'escalfament global. Una nota irònica en un llibre que tendeix a la gravetat.

Entrin a la casa de muntanya del protagonista. Aquí dins, l'ordre. A fora, la naturalesa deixada anar.

"En la Barcelona del seu temps, D'Ors era un dels únics que entenien Gaudí, que per ell representava l'antítesi d'allò que pensava que havia de ser l'art, de la seva concepció del món". Aquest és el to.

En Jaume Genís és amic meu. Un altre amic, en Manuel Foraster, que també té una edat, pensa estrenar-se aquesta tardor com a novel·lista amb una obra amb moltes referències literàries, pictòriques i cinematogràfiques. És una tendència entre gent lletrada. S'ho han dit? *

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Encalar?

Fa dos articles parlàvem de dues maneres d'anomenar la clàssica entremaliadura infantil de penjar una pilota al terrat de cal veí. Els banyolins fan servir el verb *esperxar*. Els vendrellencs fan anar *catxar*, un verb que curiosament a Ponent és sinònim de cardar. L'article va provocar dues pilotes verbals ben penjades a l'àrea lingüística. Un lector de Tremp assegura que de penjar pilotes en diu *embarcar*. Tenint en compte que els trempolins són gent de terra endins, no costa gaire imaginar que l'al·lusió a la barca és una manera de dir que l'han penjada molt lluny. Des d'Alcoi em remetien a l'utilíssim llibre *Valencià en perill d'extinció*, d'Eugeni S. Reig. I concretament a l'entrada del verb *encalar*, equivalent a penjar o esperxar o catxar o embarcar. Només cal llegir-ne un dels exemples d'ús per adonar-se'n: "Ara sí que l'has feta bona, has encalat la pilota dalt de la teulada de la fàbrica. Ara vorem qui és el valent que la baixa". Reig també recull dues frases fetes procedents de l'argot de la pilota valenciana que atenyen el llenguatge figurat. "Val i ratlla i la pilota encalada" o "A dos de val i la pilota encalada". S'usen en situacions de gran indecisió general. Com ara. *

L'ULL DE L'AGULLA

DANIEL BOADA

Jo crec que les assemblees
no són mai vinculants
i la vida tampoc!

